

FÖRDJUPNING

Tidigarelagd finanspolitik mildrar lågkonjunkturen

Konjunkturinstitutets prognos för ofinansierade finanspolitiska åtgärder 2012–2015 är mycket osäker eftersom den beror av framtida politiska beslut. I denna fördjupning redovisas hur den makroekonomiska prognosen kan komma att revideras om finanspolitiken blir annorlunda än i huvudscenariot. Fördjupningen tydliggör också de makroekonomiska fördelarna med en tidigarelagd jämfört med en senarelagd finanspolitik 2012–2015.

I avsnittet ”Finanspolitiken 2011–2015” redovisas Konjunkturinstitutets finanspolitiska prognos. Som framgår där (se faktaruta ”Principer för Konjunkturinstitutets finanspolitiska prognoser” ovan) baseras prognosen för 2012 främst på aviseringar och uttalanden från regeringen. För åren 2013–2015 baseras prognosen på överskottsmålet och att det offentligfinansiella sparandet ska uppgå till 1,5 procent av BNP vid konjunkturrell balans samt hänsyn till resursutnyttjandet i ekonomin.

Den finanspolitiska prognosen är av naturliga skäl mycket osäker, bland annat eftersom regeringen inte har egen majoritet i riksdagen. Därför redovisas i denna fördjupning två alternativa scenarier för finanspolitiken 2012–2015.

ALTERNATIVA SCENARIER FÖR FINANSPOLITIKEN

I tabell 38 och Diagram 159 visas den finanspolitiska prognosen tillsammans med de två alternativa scenarierna. Som framgår är summan av ofinansierade finanspolitiska åtgärder densamma 2012–2015; det är endast fördelningen mellan åren som skiljer sig åt. Skillnaderna i miljarder kronor för respektive år fördelas jämnt mellan offentliga utgifter och inkomster.

Tabell 38 Ofinansierade finanspolitiska åtgärder 2012–2015

Miljarder kronor, total effekt på konjunkturjusterat sparande

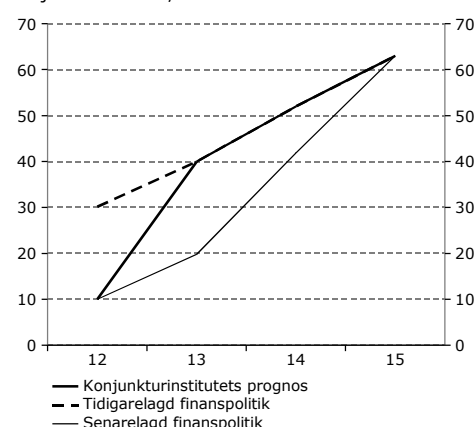
	2012	2013	2014	2015	2012-2015
Prognos	-10	-30	-12	-12	-64
Tidigarelagd finanspolitik	-30	-10	-12	-12	-64
Senarelagd finanspolitik	-10	-10	-22	-22	-64

Källa: Konjunkturinstitutet.

I scenariot med tidigarelagd finanspolitik är de ofinansierade åtgärderna 30 miljarder kronor 2012 jämfört med endast 10 miljarder kronor i prognosen. Detta är enligt Konjunkturinstitutets bedömning mer lämpligt men det är inte sannolikt på grund av regeringens uttalanden under sommaren. År 2013 gäll-

Diagram 159 Ofinansierade finanspolitiska åtgärder

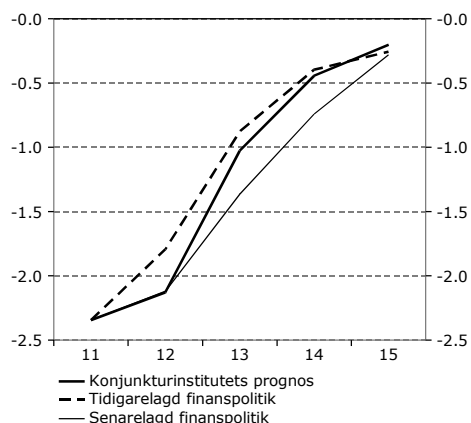
Miljarder kronor, ackumulerat

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 160 BNP-gap

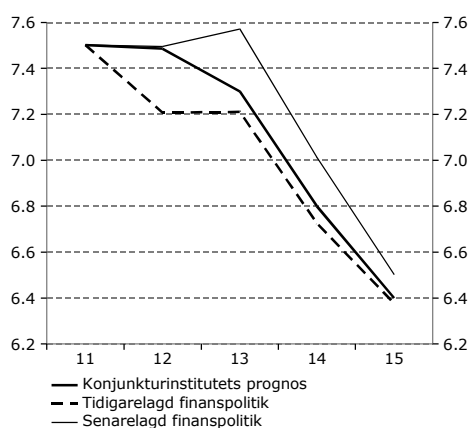
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 161 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften

Källa: Konjunkturinstitutet.

er det omvända då regeringen i huvudscenariot antas genomföra åtgärder om 30 miljarder kronor medan åtgärderna i scenariot med tidigarelagd finanspolitik endast uppgår till 10 miljarder kronor. År 2014 och 2015 uppgår de ofinansierade åtgärderna till 12 miljarder kronor per år i både prognosen och alternativet med tidigarelagd finanspolitik.

I scenariot med senarelagd finanspolitik är finanspolitiken densamma 2012 som i prognosen, det vill säga 10 miljarder kronor i ofinansierade åtgärder. År 2013 uppgår de ofinansierade åtgärderna endast till 10 miljarder kronor jämfört med 30 miljarder kronor i prognosen. Skillnaden på 20 miljarder kronor 2013 genomförs istället åren 2014–2015 i scenariot med senarelagd finanspolitik.

TIDIGARELAGD FINANSPOLITIK GER STARKARE MAKROEKONOMISK UTVECKLING

Även om summan av ofinansierade åtgärder 2012–2015 är den samma för de tre finanspolitiska alternativen i tabell 38 påverkas den ekonomiska utvecklingen av när i tiden åtgärderna sätts in. Om exempelvis en skattesats sänks eller offentliga utgifter höjs redan 2012 och ligger kvar till (åtminstone) 2015 så kommer BNP och sysselsättning att vara högre under perioden 2012–2015 jämfört med om åtgärderna införs först 2015.⁴¹ Därmed ger en tidigarelagd finanspolitik upphov till betydande välfärdsvinster medan det motsatta gäller för en senarelagd finanspolitik.⁴²

Diagram 160 och diagram 161 visar hur resursutnyttjandet i form av BNP-gap och arbetslöshet utvecklas i de tre alternativen. Även om skillnaden i BNP-gap och arbetslöshet mellan de olika scenarierna är liten 2015 är det betydande skillnader åren före. Sysselsättningen är i genomsnitt drygt 15 000 personer färre 2012–2015 i scenariot med senarelagd finanspolitik jämfört med scenariot med tidigarelagd finanspolitik. Det motsvarar ett sammanlagt produktionsbortfall på ca 40 miljarder kronor, det vill säga drygt 1 procent av BNP.

SAMMANFATTANDE KOMMENTARER

Finanspolitiska prognoser är extra osäkra eftersom de beror av framtida politiska beslut. Denna fördjupning visar att den makroekonomiska utvecklingen påverkas av finanspolitikens utformning 2012–2015. Svensk ekonomi befinner sig i lågkonjunktur de kommande åren och därför är en tidigarelagd finanspolitik

⁴¹ I beräkningarna har Konjunkturinstitutets makroekonomiska modell KIMOD använts.

⁴² Om, som i scenariot med senarelagd finanspolitik, en stor andel av de ofinansierade åtgärderna genomförs 2014–2015 riskerar finanspolitiken att bli procyklisk och därmed förstärka konjunktursvängningarna.

att föredra framför en senarelagd. Resursutnyttjandet blir därmed i genomsnitt högre och arbetslösheten lägre.

Ett ytterligare argument mot en senarelagd finanspolitik är att arbetslösheten blir hög under en ännu längre period och först 2014 når en nivå under 7 procent. Det innebär att det finns en ökad risk för att personer som redan i dag har en svag förankring på arbetsmarknaden permanent slås ut.

Vid bedömning av såväl det sammanlagda utrymmet för ofinansierade finanspolitiska åtgärder 2012–2015 som när i tiden åtgärderna bör vidtas är det viktigt att även ta hänsyn till riskbildningen i ekonomin. Nedåtriskerna dominerar i prognosen och består bland annat av att skuldcrisen inom euroområdet eskalerar under hösten och att oron kvarstår under hela 2012. I fördjupningen ”Effekter av en fördjupad skuldcrisis i euroområdet” beskrivs ett scenario där utvecklingen av BNP och sysselsättning blir klart sämre än i huvudscenariot. Arbetslösheten ökar till drygt 9 procent 2013 jämfört med 7,3 procent i huvudscenariot. Det offentliga finansiella sparandet minskar från 0,4 procent av BNP 2013 i huvudscenariot till ca –1 procent av BNP i alternativscenariot. Därefter förbättras sparandet och uppgår 2015 till knappt 1 procent av BNP. Även om det offentliga finansiella sparandet då blir något negativt 2012–2013 så är det inte sannolikt att förtroendet för de offentliga finanserna, och därmed statens kreditvärdighet, försämras. Det beror både på den solida ställningen i de offentliga finanserna och på det blocköverskridande stödet i riksdagen för det finanspolitiska ramverket.

Potentiell BNP är ca 0,5 procent lägre 2015 i scenariot med en fördjupad skuldcrisis bland annat på grund av högre jämviktsarbetslöshet. Det ger långsiktigt lägre skatteinkomster och det sammanlagda utrymmet för ofinansierade finanspolitiska åtgärder minskar därför med ca 10 miljarder kronor (från 65 till 55) 2012–2015. Även om utvecklingen i scenariot med fördjupad skuldcrisis i euroområdet skulle bli verklighet anser Konjunkturinstitutet att det vore lämpligt att ofinansierade finanspolitiska åtgärder om 30 miljarder kronor genomförs 2012, bland annat eftersom lågkonjunkturen då är ännu djupare. Det skulle innebära att utrymmet för ofinansierade åtgärder 2013–2015 minskar till ca 25 miljarder kronor jämfört ca 35 miljarder kronor i huvudscenariot.